

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни «**Конфліктологія та теорія переговорів**»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	"Міжнародні відносини та регіональні студії",
вид дисципліни	за вибором
факультет	міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: канд. політ. наук Панасенко Г. С.

2021/2022 навчальний рік

1. Навчальний контент:

Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві.

Конфлікт у сучасному суспільстві

Проблема конфлікту в сучасній науці. Конфліктологія як автономна наукова галузь. Структура та функції конфліктології. Методи вивчення конфліктів.

Тема 2. Історія розвитку конфліктологічної думки

Основні теоретичні підходи до вивчення та аналізу конфліктів. Загальна теорія конфлікту Р. Руммеля; теорія конфлікту К. Боулдінга, концепція структурного насильства Й. Галтунга.

Тема 3. Конфлікт як соціальне явище

Поняття, причини, функції та типологія конфліктів.

Трактування поняття “конфлікт” та “соціальний конфлікт”. Класифікації конфліктів, основні ознаки. Форми та рівні прояву конфлікту. Функції соціального конфлікту.

Тема 4. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка

конфлікту та механізми його виникнення

Умови виникнення конфлікту. Механізм виникнення конфлікту. Структура конфлікту. Динаміка конфлікту.

Тема 5,6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів

Історично укладені форми конфліктної поведінки. Характеристика та типологія поведінки в конфлікті. Фактори впливу на поведінку людини в конфлікті. Особливості аналізу конфліктної поведінки. Поняття конфліктного моніторингу, когнітивної карти конфлікту. Вірогіднісна модель. Динамічний аналіз. Теоретико-динамічний аналіз. Структурно-ігровий аналіз. Конфліктологічний моніторинг як засіб вивчення конфліктної

ситуації. Когнітивна карта конфлікту. Аналітична схема дослідження конфлікту. Діагностика конфлікту. Прогнозування конфлікту.

Тема 7, 8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту

Основні форми управління конфліктом. Імовірні результати конфлікту та форми його завершення. Запобігання конфлікту. Трансформація конфлікту. Стимулювання конфлікту. Регулювання конфлікту. Розв'язання конфлікту. Поступове згладжування протиріч. Прийняття оптимальних рішень у конфліктних ситуаціях. Внутрішньоособові методи. Структурні методи.

Тема 9. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів

Теорія переговорів у сучасній науці. Сутність та функції переговорів. Структура переговорів. Формалізація переговорного процесу та оцінка його результатів. Сутність та класифікація ділових переговорів. Стратегії взаємодії з партнерами по переговорах. Алгоритм ведення ділових переговорів. Методи ведення переговорів. Принципи успішного ведення переговорів та їх недоліки. Мета та основні принципи переговорів в ході конфлікту.

Тема 10. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі

Сутність та основні форми посередництва. Технологія медіації, її результативність та фактори впливу на неї.

Тема 11, 12. Проблеми формування переговорної культури

Переговорна культура та її складові. Стиль ведення переговорів: особистісний, професійний та національний. Конкретні прояви національних

стилів у переговорах. Особливості ведення ділових переговорів з американцями. Особливості ведення ділових переговорів з англійцями. Особливості ведення ділових переговорів з французами. Особливості ведення ділових переговорів з німцями. Особливості ведення ділових переговорів з японцями. Особливості ведення ділових переговорів з італійцями. Особливості ведення ділових переговорів з іспанцями. Особливості ведення ділових переговорів з корейцями. Особливості ведення ділових переговорів з китайцями.

Тема 13. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти

Типологізація конфліктів у сучасній науці. Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність і проблеми попередження та розв'язання. Міжособові конфлікти в сучасному суспільстві. Мотиваційний конфлікт. Етичний конфлікт. Конфлікт нереалізованого бажання або комплексу неповноцінності. Конфлікт між "хочу бути таким, як вони" (референтна група) і неможливістю це реалізувати. Рольовий конфлікт. Адаптаційний конфлікт. Конфлікти соціальної дезадаптації в умовах суспільно-політичної кризи. Конфлікти неадекватної самооцінки.

Тема 14. Групові та міжгрупові конфлікти

Сутність та типологія групових конфліктів. Міжгрупові конфлікти. Конфлікти в організаціях. Сімейні конфлікти.

Тема 15. Масові конфлікти в сучасному суспільстві

Сутність та типологія масових конфліктів. Особливості політичного конфлікту.

Тема 16. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві

Поняття та причини міжнародного конфлікту. Типологізація міжнародних конфліктів. Особливості окремих типів міжнародних конфліктів. Сила як

об'єкт міжнародного конфлікту. Сила як регулятор міжнародного конфлікту. “Баланс сил” як середовище міжнародного конфлікту. Управління міжнародним конфліктом.

Рекомендована література

Основна література

1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Х. : Фабула. 2019. 304 с.
5. Гладуелл М. Розмови з незнайомцями. Що слід знати про людей, яких ми не знаємо. К. : КМ-БУКС. 2020. 352 с.
6. Гришина Н. В. Психологія конфлікту К. : Питер. 2018. 576 с.
7. Зернецька О. В. Глобальна комунікація. К. Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2017. 350 с.
8. Калаур С., Фалинська З. Соціальна конфліктологія: Навч. посібник. Тернопіль: Астон. 2010. 360 с.
9. Лефтеров В.О., Ігнат'єва І. І., Цуркан О. В. Соціологія конфлікту // Навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології) О.: Фенікс 2019. URL <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14472>
10. Лівін М., Полудьонний І. Простими словами. Як розібратися у своїх емоціях. К. : Наш Формат. 2020. 224 с.
11. Лурия А.Р. Природа человеческих конфликтов. Объективное изучение дезорганизации поведения человека. 2-е изд., К. :[Когито-Центр](#). 2020. 529 с.
12. Майорова М. Сценарии конфликтов: Как без нервов улаживать споры и проблемы на работе и в жизни. К. : Альпіна Паблішер. 2021. 139 с.
13. [Памук](#) О. Химерність моїх думок. Х. : Фоліо. 2017. 512 с.
14. Партико Н. В. Психологія конфліктів Л.: видавництво Львівської політехніки. 2019. 132 с.
15. Пономаренко В. В. Практическая конфликтология: от конфронтации к сотрудничеству. К. : АСТ. 2020. 320 с.
16. Попов І., Іщенко Н., Щелін П. Конфлікти, що змінили світ. Фоліо. 2020. 186 с.
17. Сирота, Н. М. Политическая конфликтология : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / 2-е изд., испр. и доп. М. : Издательство Юрайт, 2019. 121 с.
18. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 563 с.
19. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : Підручник / Є. Б.Тихомирова, С.Р. Постоловський. Рівне : Перспектива, 2017. 240 с.
20. Berne Eric. Games People Play The psychology of human relationships URL http://rrt2.neostrada.pl/mioduszezewska/course_2643_reading_3.pdf
21. Carnegie Dale. How to win friends influence people? URL https://images.kw.com/docs/2/1/2/212345/1285134779158_htwfaip.pdf

Допоміжна література

1. Бург Боб Из противников в союзники. Издательство «Попурри». 2014. 198 с.
2. Гарт С., Годсон В. К. Клас без провини. Інструменти для розв'язання конфліктів і сприяння розвитку міжособистісного інтелекту / Перекл Олійник О. Х: Ранок. 2020. 256 с.
3. Герасіна Л. М., Требін М. П., Сахань О. М., Воднік В. Д., Конфліктологія. Загальна та юридична. Х. :Право. 2021. 224 с.

4. Гиппенрейтер Ю. Б. Чувства и конфликты. К. : АСТ . 2014. 160 с.
5. Пірен М. Конфліктологія. К. : МАУП. 2007. 360 с.
6. Трифонова С. А. Этнопсихология и конфликтология: уч. Пособ. / А. С. Трифонова. Ярославль: ЯрГУ, 2016. 140 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бібліотека «пси-фактора» <http://psyfactor.org/lybr.htm>
2. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)) <http://www.osce.org>
3. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
4. Програма розвитку ООН (UNDP) <http://www.undp.org>
5. Рада Європи (Council of Europe) <http://www.coe.int>
6. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та комунікацій (UNESCO) <http://www.unesco.org>
7. Український незалежний центр політичних досліджень. <http://www.ucipr.org.ua>
8. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. <http://www.ucerps.org>
9. Фонд «Демократичні ініціативи». <http://www.dif.org.ua>
10. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative) <http://www.ceinet.org>

2. Плани практичних(семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи:

Заняття 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві.

Конфлікт у сучасному суспільстві. Історія розвитку конфліктологічної думки (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Еволюція теоретичних концепцій конфлікту.
2. Уявлення про конфлікт в роботах філософів Стародавнього Світу.
3. Концепції політичного конфлікту періоду Середньовіччя.
4. Конфлікт в філософії Нового Часу.
5. Проаналізувати особливості запропонованого викладачем/студентством різновиду конфлікту сучасного суспільства.

Заняття 2. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів. Основні структурні характеристики конфлікту.

Динаміка конфлікту та механізми його виникнення

(семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Структурно-часові параметри конфлікту.
2. За ступенем реальності конфлікту (хибний конфлікт, потенційний конфлікт, справжній конфлікт).
3. Конфлікт поколінь.
4. Конфлікти у системі управління (вертикальні, горизонтальні).
5. Криза сучасної сім'ї та функції сімейних конфліктів.
6. Критерії типологізації конфліктів. Сутність внутрішньоособистісного конфлікту.
7. Особливості окремих видів конфліктів
8. Причини конфліктів.
9. Проблеми типологізації конфліктів
10. Соціально-трудові конфлікти, їх класифікація, функції та проблеми розв'язання.
11. Сутність міжособистісного конфлікту. Рольові конфлікти
12. Управлінські конфлікти.
13. Наведіть власну типологію об'єктів конфлікту.
14. Визначте найбільш важливу соціальну функцію конфлікту.
15. Філософія війни та миру:
 - чому філософи створили так багато різних пояснень війни і не дійшли єдиної думки?
 - критично проаналізуйте філософське трактування проблеми війни та миру (за вибором).
16. Навести конкретний приклад даного викладачем різновиду конфлікту.

Заняття 3. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів
(семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Закономірності розвитку конфлікту.
2. Структура конфлікту.

3. Визначення суб'єктів конфлікту, їхніх потреб, інтересів, побоювань, причин конфліктної взаємодії.
4. Деструктивні (дисфункціональні) міжособові конфлікти.
5. Загальна характеристика конфліктної поведінки.
6. Змінні характеристики конфліктів та їх особливості.
7. Змістовний опис конфлікту.
8. Конструктивні (функціональні) міжособові конфлікти.
9. Міжособові конфлікти в сучасному суспільстві.
10. Основні типи і форми конфліктної поведінки.
11. Причини міжособових конфліктів.
12. Раціональна поведінка у конфлікті.
13. Розширення та ескалація конфлікту.
14. Стадії конфлікту та їхні основні характеристики.
15. Статична та динамічна характеристики конфліктів.
16. Чотири основні сфери вивчення й регулювання конфліктів:
 - Сфера реальних конфліктів.
 - Стереотипи поведінки людей у конфліктах є результатом інформаційного впливу досвіду попереднього життя людини.
 - Вплив третьої сторони на конфлікт із метою його конструктивного розв'язання носить інформаційний характер.
 - У конфліктологічних дослідженнях на підприємствах не використовується цінна інформація, накопичена в працях із соціології, що стосується проблем методології наукового дослідження, його етапів і програм.
17. Створити власний приклад карти конфлікту.

Заняття 4. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту

(семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Основні стилі вирішення конфліктів
 - суперництво (конкуренція);
 - співробітництво;
 - компроміс;
 - уникнення (ухилення);
 - пристосування.
2. Характеристика та особливості методів вирішення внутрішньогрупових конфліктів.
3. Характеристика та особливості методів вирішення міжгрупових конфліктів.
4. «Третя сторона» в міжнародному конфлікті.
5. Використовування сили й застосування санкцій третьою стороною в процесі врегулювання міжнародного конфлікту.
6. Технологія посередництва.
7. Ефективність посередництва.
8. Медіаторство та його роль у політичному процесі.
9. Теми наукових есе:
 - Конфлікти в системі освіти.
 - Роль менеджера в управлінні конфліктами.

Заняття 5. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі
(семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Види переговорів: критерії класифікації, сутність, специфіка окремих видів.
2. Структура переговорів. Функції переговорів.
3. Арбітражна форма посередництва, її особливості та призначення.

4. Багатосторонні переговори.
5. Медіація як консультативне посередництво, його сутність та специфіка.
6. Основні стадії переговорів та їх характерні риси.
7. Переговори в умовах конфлікту.
8. Посередництво в конфлікті та в переговорах.
9. Примирення як форма посередництва.
10. Роль і значення переговорів у політиці й суспільному житті.
11. Стратегія та тактика переговорів.
12. Сутність посередництва та його роль в конфлікті та переговорному процесі.
13. Теорія переговорів як галузь наукових досліджень. Фактори її актуалізації.
14. Технологія посередницької діяльності: методи, прийоми, етапи.

Заняття 6. Проблеми формування переговорної культури
(семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Переговорна культура та її складові.
2. Технологія ділової бесіди.
3. Психологія ділових переговорів.
4. Різні форми ділового спілкування:
 - ділова бесіда;
 - ділові переговори;
 - ділові наради;
 - публічні виступи й ін.
5. Функції ділового спілкування.
6. Основи психології переговорної культури.
7. Жестикуляція і міміка – важливі складові психології переговорної культури.
8. Проблеми формування переговорної культури.
9. Особливості окремих національних стилів переговорів.

Варіативна частина:

1. Інсценування (робота в групах) «Особливості ведення ділових переговорів»:

- з американцями;
- з англійцями;
- з французами;
- з німцями;
- з японцями;
- з італійцями;
- з іспанцями;
- з корейцями;
- з китайцями.

Заняття 7. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти. Групові та міжгрупові конфлікти (семінар – 2 год.)

План семінару / Питання для обговорення

1. Типологізація конфліктів у сучасній науці.
2. Учасники конфлікту за соціальним складом:
 - внутрішньоособистісні (інтраперсональні) конфлікти;
 - міжособові (інтерперсональні) конфлікти;
 - групові (інтра- та інтергрупові) конфлікти;
 - організаційні (інтра- та інтерорганізаційні) конфлікти;
 - міждержавні конфлікти.
3. Внутрішньоособистісний конфлікт: сутність і проблеми попередження та розв'язання.
4. Функції внутрішньоособистісних конфліктів.
5. Основні підходи до розуміння причин внутрішньоособистісних конфліктів.
6. Структура внутрішньоособистісних конфліктів.

7. Типи реагування особистості на напруження в передконфліктній ситуації.
8. Попередження й розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів.
9. Запропонувати ефективні шляхи запобігання, регулювання та розв'язання заданої викладачем конфліктної ситуації.

***Заняття 8.. Масові конфлікти в сучасному суспільстві. Міжнародні
конфлікти в сучасному суспільстві (семінар – 2 год.)***

План семінару / Питання для обговорення

1. Теоретична дискусія:
 - причини міжнародних конфліктів в теоріях політичного реалізму та неореалізму;
 - неомарксистська концепція міжнародного конфлікту;
 - конфлікт в теорії неофункціоналізму;
 - неолібералізм про шляхи попередження та врегулювання міжнародних конфліктів.
2. Інтенсивність міжнародних політичних конфліктів в сучасному світі.
3. Типи та форми сучасних міжнародних політичних конфліктів.
4. Суб'єкти міжнародних політичних конфліктів сучасності.
5. Методологія дослідження міжнародних політичних конфліктів.
6. Силкові процеси в сучасній світовій політиці.
7. Війна як форма міжнародного конфлікту.
8. Дати оцінку ефективності війни як засобу вирішення конфлікту в сучасних умовах.
9. Обґрунтуйте чи спростуйте мультиполярність сучасної міжнародної системи.
10. Порівняйте рівень конфліктогенності у мульти- та монополярних системах.
11. Типи етнонаціональних конфліктів. Атрибути та особливості етнонаціональних конфліктів.
12. Управління етнонаціональними конфліктами.

13. Стратегічна лібералізація: переваги та недоліки.
14. Розподіл держави як засіб попередження етнонаціональних конфліктів.
15. Врегулювання етнонаціональних конфліктів.

Варіативна частина:

16. Рольова гра “врегулювання міжнародного конфлікту” (визначення ситуації і сторін (“гравців”); впорядковані дії “гравців” в заданій ситуації; експертна оцінка результатів гри).
17. Тема наукового есе – «Нерівність як причина конфлікту».
18. Розробити стратегію переговорів для одного з учасників сучасного міжнародного конфлікту (за вибором).

Завдання для самостійної роботи з дисципліни «Конфліктологія та теорія переговорів»

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи
1.	Тема 1. Статус та значення конфліктології у сучасному суспільстві. Конфлікт у сучасному суспільстві - дослідити проблему конфлікту в сучасній науці; - охарактеризувати два основні підходи до аналізу конфліктів: природничо-науковий, гуманітарний; - зробити порівняльний аналіз діалектичної теорії конфлікту з конфліктним функціоналізмом; - сформулювати особливості конфліктології як автономної наукової галузі; - дослідити діяльність різноманітних організацій, які створені для виконання практичної функції конфліктології; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
2.	Тема 2. Історія розвитку конфліктологічної думки

	- зробити доповідь-екскурс за темою «Особливості етнонаціональних конфліктів у різних країнах» (загальна теорія конфлікту Р. Руммеля, теорія конфлікту К. Боулдінга, концепція структурного насильства Й. Галтунга.); - мати уявлення про конфлікт в роботах філософів Стародавнього Світу; - концепції політичного конфлікту періоду Середньовіччя; - як розглядався конфлікт в філософії Нового Часу? - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
3.	Тема 3. Конфлікт як соціальне явище. Поняття, причини, функції та типологія конфліктів: - довести, що люди є рушійною силою конфлікту; - схематично зобразити роль конфлікту в системі життєдіяльності суспільного організму; - зробити порівняльний аналіз форм проявлення конфлікту: пасивних, активних, проміжних; - дослідити позитивні функції конфлікту; - класифікація причин конфліктів М. Дойча та В. Лінкольна. Порівняльний аналіз; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
4.	Тема 4. Основні структурні характеристики конфлікту. Динаміка конфлікту та механізми його виникнення: - охарактеризувати типологізацію учасників конфлікту А. Ішмуратова; - дослідити варіанти ескалації конфлікту; - параметри конфліктів; - визначити основні форми управління конфліктом; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань

5.	Тема 5,6. Конфлікт як форма поведінки. Діагностика конфліктів: - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті А Рапопорта; - детально дослідити типологію поведінки в конфлікті Томаса-Кілменна; - охарактеризувати фактори, що сприяють співробітництву в конфлікті (М. Вінер, К. Рей); - соціально-статусні розбіжності поведінки в конфліктах; - провести власне дослідження щодо конфліктних особистостей (на прикладі студентів власної групи); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
6.	Тема 7,8. Процес управління конфліктами. Проблема запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів. Вирішення конфліктів: форми, етапи, критерії та стратегії. Методи вирішення конфлікту: - дослідити ефективність окремих результатів завершення конфлікту; - описати засоби інституалізації конфлікту; - охарактеризувати засоби подолання гніву; - основні підходи до регулювання конфліктів; - процедури втручання в конфлікт, спрямовані на попередження, регрес або розвиток конфлікту; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
7.	Тема 9. Переговорний процес як спосіб вирішення конфліктів. Зміст та організація підготовки ділових переговорів. Стратегія і тактика переговорів - запропонувати план врегулювання міжнародного конфлікту (за вибором); - чому філософи створили так багато різних пояснень війни і не дійшли єдиної думки? - критично проаналізувати філософське трактування проблеми війни

	та миру (за вибором); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
8.	Тема 10. Посередництво в конфлікті та переговорному процесі: - знайти найбільшу кількість функцій медіатора; - технологія медіації, її результативність та фактори впливу на неї; - зміст діяльності окремих учасників переговорного процесу (спонсори, посередники); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
9.	Тема 11, 12. Проблеми формування переговорної культури - особливості неформальних зустрічей в інших країнах світу; - типи світових культур; - характер прийняття рішень на переговорах; - розкрити ключові відмінності між кооперативними переговорами та торгами розподілу; - тактика ведення переговорів (на прикладі кількох націй); - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
10.	Тема 13. Внутрішньоособистісні та міжособові конфлікти - сформулювати три ключових аргументи на користь застосування кількісної методології дослідженні міжнародних конфліктів; - пояснити компоненти формули людської самоповаги у. Джемса; - механізми психологічного захисту особистості; - дослідження С Розенцвейга; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
11.	Тема 14. Групові та міжгрупові конфлікти: - конфлікти в організаціях: чинники виникнення, структура конфлікту, конфліктна ситуація, предмет конфлікту;

	- типологія конфліктів в організаціях; - виробничі конфлікти; - трудові конфлікти; - страйки і локаути як засоби впливу при розв'язанні трудових конфліктів; - способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів; - кризові періоди розвитку родини; - причини виникнення конфліктів поколінь; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
12.	Тема 15. Масові конфлікти в сучасному суспільстві: - різні визначення політичного конфлікту; - запропонувати інноваційні шляхи регулювання та розв'язання політичних конфліктів; - порівняйте декілька підходів (за власним вибором) до розв'язання політичних конфліктів; - міжособистісні політичні конфлікти; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань
13.	Тема 16. Міжнародні конфлікти в сучасному суспільстві: - особливості окремих типів міжнародних конфліктів; - внутрішні інтернаціоналізовані конфлікти, або «змішані війни»; - терор як засіб масової психологічної поразки; - конфлікт і комунікація: використання контрольованої комунікації в міжнародних відношеннях; - національно-визвольні війни як особлива категорія міжнародних конфліктів; - пояснити поняття «китайська азбука конфліктного управління»; - підготувати інформаційні повідомлення, презентації та виступи з вказаних питань

**Індивідуальне завдання:
тематика письмових доповідей**

1. Агресивність як психологічна основа конфлікту.
2. Аналіз методології, методів та методик управління конфліктами: вітчизняний та зарубіжний досвід.
3. Арбітраж як форма посередництва.
4. Багатосторонні та двосторонні переговори: спроба порівняльного аналізу.
5. Брудні методи переговорів.
6. Консультативне посередництво в сучасному суспільстві.
7. Взаємозв'язок конфліктних ситуацій та стресових станів.
8. Визначення конфлікту: аналіз історичних передумов та сучасних концепцій.
9. Влада та конфлікт в організації. Профілактика конфліктів у організації.
10. Внутрішньоособистісні конфлікти і суїцидальна поведінка.
11. Діагностика конфлікту: концептуальні підходи.
12. Еволюція конфліктологічних поглядів.
13. Історія виникнення та розвитку конфліктології.
14. Класики соціології про конфлікти (О.Конт, Г.Спенсер, К.Маркс, Е. Дюркгейм).
15. Компроміс як метод розв'язання конфлікту.
16. Конфлікти в системі державного управління.
17. Конфлікти в трудовому колективі: соціально-психологічні аспекти проблеми.
18. Конфлікти в умовах спеціалізованого вищого навчального закладу.
19. Конфлікти між формальними та неформальними групами.
20. Конфлікти при формуванні колективів.
21. Конфліктна родина: характеристика та наслідки.
22. Культура полеміки.

- 23.Лідер та конфлікт.
24. Наукові дослідження переговорів: напрямки, проблеми, дослідницькі центри.
- 25.Методологія, методи та методики конфліктології.
- 26.Міжнародні переговори: Їх сутність та специфіка.
- 27.Особливості процесу переговорів на різних стадіях конфлікту.
- 28.Особливості та види політичних конфліктів.
- 29.Переговори як універсальний спосіб розв'язання конфліктів: вітчизняний та зарубіжний досвід.
- 30.Посередництво в міжнародних переговорах.
- 31.Як схилити людей до вашої точки зору.
- 32.Правила безконфліктної поведінки.
- 33.Природа людської агресивності.
- 34.Проблема вивчення та прогнозування соціальних конфліктів.
35. Чи конфліктні ми люди?
- 36."Важкі" люди: як з ними поводитися, щоб запобігати конфліктів.
- 37.«Прогнозування конфлікту» і «попередження конфлікту»: здобутки і перспективи.
- 38.Профілактика конфлікту в організації.
- 39.Прямий діалог при вирішенні конфлікту.
- 40.Психоаналітична концепція соціального конфлікту.
- 41.Психологічна напруга, її роль в конфлікті.
- 42.Психологічні особливості особистості, які впливають на виникнення конфліктів.
- 43.Психологічні теорії конфлікту та їх значення для розвитку конфліктології.
- 44.Роль керівника в управлінні конфліктами.
- 45.Соціальна напруга та основні методи її регулювання.
- 46.Соціальний конфлікт, його особливості.
- 47.Соціобіологія та проблема конфліктів у тварин.

- 48.Соціологічні теорії конфлікту та їх значення для розвитку конфліктології.
- 49.Становлення та розвиток конфліктології в Україні.
- 50.Стратегія та тактика ділових переговорів.
- 51.Стратегія та тактика міжнародних переговорів.
- 52.Студенти групи та стратегії конфліктної поведінки.
- 53.Соціальна регуляція та проблеми попередження соціального конфлікту.
- 54.Сутність маніпулятивної поведінки.
- 55.Управління поведінкою особистості для попередження конфліктів.
- 56.Управління стресом. Прийоми виходу із стану стресу.
- 57.Формалізація переговорного процесу та оцінка його результатів.
- 58.Юридичні засоби попередження конфліктів.
- 59.Національно-культурна специфіка спілкування:
 - Американський національний стиль ведення переговорів.
 - Французький національний стиль ведення переговорів.
 - Англійський національний стиль ведення переговорів.
 - Особливості німецької культури ведення переговорів.
 - Особливості італійської культури ведення переговорів.
 - Китайський національний стиль ведення переговорів.
 - Японський національний стиль ведення переговорів.
 - Арабський національний стиль ведення переговорів.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт передбачених навчальним планом:

ЗРАЗКИ ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Опишіть класифікацію причин конфліктів М. Дойча.
2. Охарактеризуйте психологічні причини конфліктів.
3. Назвіть індивідуальні мотиви поведінки людини.

4. Наведіть приклад конфлікту типу «рівний-запобігання».

ЗРАЗОК ПІДСУМКОВОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

Варіант 1

1. Ви – керівник відділу інформаційно-аналітичного забезпечення. Між двома працівниками вашого відділу виникла взаємна нетерпимість, антипатія, яка заважає їм успішно працювати. Кожен з них окремо звертався до Вас з тим, щоб Ви стали на його бік. Визначте алгоритм прийняття раціонального рішення. Як би Ви поводитися в даній ситуації? Поясніть свою поведінку (5 балів).
2. Розміщення учасників переговорів залежить від безлічі конкретних обставин: від виду переговорів; де вони проводяться; від рівня представництва; хто є учасниками переговорів з однієї й іншої сторони; навіть від форми столу для переговорів. Запропонуйте розміщення учасників бесіди за стандартним прямокутним столом (5 балів).

4.Завдання семестрових екзаменів(письмових залікових робіт):

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «Конфліктологія та теорія переговорів»

1. Визначте класифікацію причин конфліктів М.Дойча.
2. Визначте причини та умови виникнення конфлікту.
3. Визначте функції внутрішньоособистісних конфліктів.
4. Дайте пояснення визначенню поняття внутрішньогрупові конфлікти.
5. Дайте пояснення поняття «конфлікт» і визначте форми та рівні прояву конфлікту.
6. Зміст і роль переговорів у врегулюванні конфліктів.
7. Зробіть порівняльний аналіз поглядів на конфлікт Л.Козера і Р.Дарендорфа.
8. Конфліктна поведінка як психологічний компонент конфлікту.

9. Міжособистісні конфлікти в сфері управлінської діяльності.
10. Назвіть та схарактеризуйте способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів.
11. Назвіть та схарактеризуйте фактори, що створюють фон для виникнення та розвитку конфлікту.
12. Обґрунтуйте основні причини виникнення сучасних міжнародних конфліктів.
13. Обґрунтуйте роль національної ідентичності у розвитку міжнаціональних конфліктів.
14. Обґрунтуйте відмінності між поняттями «посередництво», «надання добрих послуг», «арбітраж».
15. Обґрунтуйте особливості переговорів в умовах конфлікту.
16. Обґрунтуйте роль і значення переговорів у політиці й суспільному житті.
17. Обґрунтуйте специфіку структури міжгрупового конфлікту.
18. Охарактеризуйте методологічні підходи вітчизняної й західної конфліктології.
19. Охарактеризуйте конфліктологічну концепцію і вчення про функції соціального конфлікту Л. Козера.
20. Охарактеризуйте види групових конфліктів.
21. Охарактеризуйте конфліктологічні концепції Г. Зіммеля, Р. Дарендорфа.
22. Охарактеризуйте основні принципи дослідження конфлікту.
23. Охарактеризуйте типологію поведінки в конфлікті Томаса-Кілменна.
24. Позитивна і негативна роль соціальних конфліктів.
25. Поясніть чинники виникнення конфліктів в організаціях.
26. Поясніть чинники загострення проблем формування та розвитку сімей.
27. Проаналізуйте основні причини виникнення сучасних політичних конфліктів.

28. Проаналізуйте причини конфліктів у теоріях К.Боулдінга та А.Рапопорта.
29. Проаналізуйте знання про природу конфліктів у давньому світі та античному суспільстві.
30. Проаналізуйте методи запобігання конфліктів.
31. Проаналізуйте основні принципи посередництва.
32. Проаналізуйте основні причини сучасних етнополітичних конфліктів.
33. Проаналізуйте основні причини сучасних міжнаціональних конфліктів.
34. Проаналізуйте основні складові конфлікту.
35. Проаналізуйте причини міжособових конфліктів.
36. Проаналізуйте різновиди стратегій переговорів.
37. Проаналізуйте структуру переговорів.
38. Проаналізуйте типи переговорів залежно від учасників переговорного процесу.
39. Проаналізуйте шляхи досягнення миру, порівнявши підходи Т.Гоббса та І.Канта.
40. Ранг, сила і соціальний статус учасників конфлікту.
41. Розкрийте соціально-психологічні фактори виникнення конфлікту.
42. Розкрийте міждисциплінарний характер конфліктології.

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Семестр: 5

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): перший

Навчальна дисципліна: Конфліктологія та теорія переговорів

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Опишіть позитивну і негативну роль соціальних конфліктів (12 балів).
2. Зробіть порівняльний аналіз поглядів на конфлікт Л.Козера і Р.Дарендорфа (15 балів).
3. Практичне завдання (13 балів).

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
протокол №1 від «26» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ (Анатолій ПАРФІНЕНКО)
підпис

Екзаменаторка _____ (Ганна ПАНАСЕНКО)
підпис

Приклад практичного завдання для проведення підсумкового контролю

Вариант 1.

Визначте найбільш раціональні персональні методи управління конфліктами у наступній ситуації: Ви критикуєте свою співробітницю (підлеглу), вона реагує на це дуже емоційно. Ви змушені кожного разу завершувати бесіду і не доводити розмову до кінця. Ось і зараз після ваших зауважень – вона розплакалася. Як довести до неї свої думки?